

אסור לקדש אישה עד שיראנה

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מא עמוד א
אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה, שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו, ורחמנא אמר: ואהבת לרעך כמוך.

רש"י מסכת קידושין דף מא עמוד א
בהא איסורא נמי איכא - אם יכול לקדש בעצמו וקידש ע"י שליח דמצוה שיראנה שמא תתגנה עליו.
וכי איתמר דרב יוסף - דאמר מצוה הוא דאיכא ולא איסורא אסיפא איתמר.

רמב"ם הלכות אישות פרק ג הלכה יט
מצוה שיקדש אדם אשתו בעצמו יתר מעל ידי שלוחו, וכן מצוה על האשה שתקדש עצמה בידה יתר מעל ידי שלוחה, ואף על פי שיש רשות לאב לקדש בתו כשהיא קטנה וכשהיא נערה לכל מי שירצה אין ראוי לעשות כן אלא מצות חכמים שלא יקדש אדם את בתו כשהיא קטנה עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה. וכן האיש אין ראוי לו שיקדש קטנה ולא יקדש אשה עד שיראנה ותהיה כשרה בעיניו שמא לא תמצא חן בעיניו ונמצא מגרשה או שוכב עמה והוא שונאה.

שו"ת נודע ביהודה מהדורא קמא - אבן העזר סימן עז
ומה שכתב ממה שאסור לקדש אשה עד שיראנה ואפילו הכי מקדש על ידי שליח, גם כן תמהני הלא אם אי אפשר לקדש בעצמו או אפילו מחמת שכבודה פנימה מותר לכתחלה כמבואר בבית יוסף סי' ל"ה וא"כ כשמקדש ע"י שליח ודאי שהיה לו איזה טרדה המעכבתו ולמה לא יתפסו הקידושין. ועוד שאיסור זה אינו מצד הקדושין רק שמא תתגנה בעיניו ואם גומר בדעתו שהוא מרוצה אפילו ימצא בה דבר מגונה אין כאן איסור וא"כ איסור זה בדעתו תלוי ולכך לא אמרינן בזה אין שליח לד"ע.

בית הבחירה למאירי מסכת קידושין דף מא עמוד א
ולענין ברכה כתבו גדולי המחברים שכל המקדש הן על ידי עצמו הן על ידי שליח צריך לברך קודם הקדושין ואם קדש ולא בירך לא יברך אחר כן דמאי דהוא ומכל מקום קצת גאונים כתבו שאין שליח מברך ואף על פי ששליח של תרומה מברך בזו הרי נגמרה המצוה על ידו אבל בקדושין לא נגמרה עד כניסה לחפה ובאותו שעה מברך אף על הקדושין שהרי החפה שירי מצוה הם ועובר לעשיה מיקרי ואף לשיטה ראשונה יש אומרים שבמקום איסור כגון **שלא ראה אותה וקדש על ידי שליח אינו מברך שאין מברכין על מצוה שיש בה נדנדוד** (עבירה)

(שו"ת הריב"ש סימן פב)

עוד שאלת: ראובן שעשה שליח לקדש לו בעיר אחרת, ואותו שליח קדשה לראובן כדת וכראוי, שחזקת שליח עושה שליחותו, וברכו ברכת ארוסין, ובאה האשה והיא עם השליח למקום ראובן להנשא לו. האשה ושליח אומרים שנתקדשה לראובן ע"י שליח; היצטרך הבעל לקדשה פעם שניה בידו, ולברך ברכת ארוסין פעם אחרת קודם שתכנס לחופה, אם לא? ואמרת, כי בזה הדרך ממש בא מעשה לידך במיורק"ה, ורצית לברך ברכת נשואין, ולא הניחך החכם רבי וידאל אפרים זצ"ל, עד שיקדשנה הבעל פעם שניה בידו. ואתה אמרת לו: והלא כבר קדשה השליח בעדו, ואם יקדשנה הבעל שנית, הרי אתה נותן דופי וספ' בקדושין הראשונים, שנעשו ע"י שליח, ויאמרו שקדושין ע"י השליח לא שמן קדושין! והוא השיב לך, כי הראב"ד ז"ל כתב בהלכותיו, כי המקדש אשה ע"י שליח,

צריך לקדשה פעם שניה בידו, ממה שאמרו חז"ל (בפ' האיש מקדש מא): מצוה בו יותר מבשלוחו. אמנם, שלא להוציא שם שמים לבטלה, שהמברך ברכה שאינה צריכה עובר משום לא תשא, צוה שלא להזכיר שם שמים בברכה, רק שיאמר: ברוך אתה השם ולא ברוך אתה יי'. ועוד אמרת, שעתה בא מעשה כזה לידך, והיית אומר שיקדשנה הבעל בעצמו שנית, מאחר שהשליח לא הביא שטר עדות ממקום הקדושין שנתקדשה. אף על פי שהשליח והאשה אומרים שנתקדשה שם מן השליח בעד משלחו כראוי, ושטר השליחות נעשה בכאן כהוגן.

תשובה: אין ספק, שכיון שהאשה והשליח שניהם אומרים שנתקדש' כהוגן למשלח על ידי השליח, הרי היא מקודשת לו ואינה צריכה קדושין אחרים, אף על פי שאין עידי הקדושין בפנינו.

....

ומה שאמר לך ה"ר וידאל אפרים ז"ל, שהראב"ד ז"ל כתב בהלכותיו, שהמקדש ע"י שליח צריך לחזור ולקדש הוא בעצמו בשעת נשואין, ממ"ש (בפרק האיש מקדש): מצוה בו יותר מבשלוחו. תמהני, פה קדוש כמו הראב"ד ז"ל, איך יאמר דבר זה? כי שם לא אמרו, אלא כשבא לקדשה בתחלה, מצוה בו יותר מבשלוחו, אבל אחר שנתקדשה בשלוחו ויש עדי' כאן, מה מצו' יש לחזור ולקדש' וכבר היא מקודשת ועומדת? ואין זה כי אם פעל הבטלה ויגיעה לריק, דומיא דמאי דמייתי עלה: כי הא דרב ספרא מחר'ך רישא, ורבא מלח שיבוטא, שאם הי' חרוך או מלוח על ידי אחרי' לא הי' מחר'ך או מולח שנית.)

טב למיתב טן דו

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מא עמוד א
גמ'. השתא בשלוחו מקדש, בו מיבעיא? אמר רב יוסף: מצוה בו יותר מבשלוחו; כי הא דרב ספרא מחר'ך רישא, רבא מלח שיבוטא. איכא דאמרי: בהא איסורא נמי אית בה, כדרב יהודה אמר רב, דאמר רב יהודה אמר רב: אסור לאדם שיקדש את האשה עד שיראנה, שמא יראה בה דבר מגונה ותתגנה עליו, ורחמנא אמר: ואהבת לרעך כמוך. וכי איתמר דרב יוסף - אסיפא איתמר: האשה מתקדשת בה ובשלוחה; השתא בשלוחה מיקדשא, בה מיבעיא? אמר רב יוסף: מצוה בה יותר מבשלוחה; כי הא דרב ספרא מחר'ך רישא, רבא מלח שיבוטא; אבל בהא איסורא לית בה, כדר"ל, דאמר ריש לקיש: טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו.

רש"י מסכת קידושין דף מא עמוד א
דאמר ר"ל טב למיתב טן דו - משל הוא שהנשים אומרות על בעל כל דהו שהוא טוב לשבת עם שני גופים משבת אלמנה.
טן - גוף.

דו - שנים ואי קשיא ה"נ גבי דידה איכא איסורא כי יהיב קידושין לשלוחה ולא חזי לה אין הכי נמי ומיהו מתני' בדידה קאמר דהיא מיקדשא בה ובשלוחה הלכך הא דתנא בה למצוה אשמועינן אבל איסורא לגבי דידה ליכא אבל רישא דאיירי בדידה תנא בו משום איסורא.

תוספות מסכת קידושין דף מא עמוד א
אסור לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה - ואף על גב דאמר לעיל דאיסורא ליכא משום דטב למיתב טן דו ה"מ **בגדולה שהיא מתקדשת ע"י עצמה דכיון שנתרצית ליכא למיחש שמא תחזור** אבל קטנה שמתקדשת ע"י אביה איכא למיחש שמא אם היתה גדולה לא היתה מתרצית ועכשיו שאנו נוהגים לקדש בנותינו אפי' קטנות היינו משום שבכל יום ויום הגלות מתגבר עלינו ואם יש סיפק ביד אדם עכשיו לתת לבתו נדוניא שמא לאחר זמן לא יהיה סיפק בידו ותשב בתו עגונה לעולם.

חידושי הרשב"א מסכת קידושין דף מא עמוד א

כדבר יהודה אמר רב דאמר אסור לאדם שיקדש את בתו כשהיא קטנה עד שתגדיל ותאמר בפלוני אני רוצה. וא"ת והא אמרינן טב למיתב טנדו מלמיתב ארמלו, **"ל דוקא בגדולה דמדלא הקפידה לומר חזקה ניחא לה בכל דהוא** אבל קטנה דלמא לכשתגדל לא תתרצה בו, **אי נמי איכא למימר דקטנה חיישינן דלמא ממללו לה מילי עילויה ומתוך שדעתה קלה תתפתה ותשנאנו משא"כ בגדולה.**
- מה ההבדל בהבנת טב למיתב טן דו בשתי התירוצים האלו ברשב"א?

תלמוד בבלי מסכת קידושין דף ז עמוד א
הכא באדם חשוב עסקינן, דבההיא הנאה דקא מקבל מתנה מינה - גמרה ומקניא ליה נפשה. איתמר נמי משמיה דרבא: וכן לענין ממונא. וצריכא; דאי אשמועינן קידושין, משום דהא איתתא ניחא לה בכל דהו, כדריש לקיש, דאמר ר"ל: טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו, אבל ממונא - אימא לא; ואי אשמועינן ממונא, משום דאיתיהיב למחילה, אבל קידושין - אימא לא, צריכא.

רש"י מסכת קידושין דף ז עמוד א
ניחא לה - להיות נקנית בכל דהו בקנין כל שהוא ואפילו בטובת הנאה בעלמא.
טן דו - בגופים שנים בעל ואשתו ואפילו אינו לה אלא לצוות בעלמא.

תלמוד בבלי מסכת בבא קמא דף קי עמוד ב
יבמה שנפלה לפני מוכה שחין תיפוק בלא חליצה, דאדעתא דהכי לא קדשה עצמה! התם אן סהדי דמינח ניחא לה בכל דהו, כריש לקיש, דאמר ר"ל: טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו.

רש"י מסכת בבא קמא דף קיא עמוד א
דמינח ניחא לה - **להתקדש לראשון** שהוא שלם **על ספק זה שאם ימות תזקק לאחיו.**
טן דו - גוף שנים כלומר אשה בכל דהו ניחא לה.

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף עה עמוד א
איהי בכל דהו ניחא לה, כדריש לקיש, דאמר ר"ל: טב למיתב טן דו מלמיתב ארמלו. אב"י אמר: דשומשמנא גברא, כורסיה בי חראתא רמי לה. רב פפא אמר: דנפסא גברא, תיקרייה בסיפי בבא ותיתיב. רב אשי אמר: דקלסא גברא, לא בעי טלפחי לקידרא.

- social factors

חברותא כתובות דף עה עמוד א (proto-Artscroll)
ומשנינן: איהי בכל דהו ניחא לה,
כדריש לקיש, דאמר ריש לקיש: "טב למיתב טן דו, מלמיתב ארמלו [לעולם עדיף לשבת שניים, מלשבת אלמנה]".
אב"י אמר: "דשומשמנא גברא, כורסיה בי חראתא רמי לה [אפילו מי שבעלה קטן כשומשום, אינה בושה בו, ונותנת את כסאה בין הנשים החשובות. שהרי יש לה בעל]".
רב פפא אמר: "דנפסא גברא, תיקרייה בסיפי בבא ותיתיב [אפילו מי שבעלה עובד באומנות בזויה אינה בושה לשבת ולדבר עמו בריש גלי]".
רב אשי אמר: "דקלסא גברא, לא בעי טלפחי לקידרא [גם מי שבעלה ממשפחה פגומה, אין האשה דורשת ממנו אפילו תפוחי אדמה למרק, העיקר שיקרא שמו עליה]".

גרי"ד:

חברת זה סיני - שיחה לפרשת קורח (עמ' 2-3):

"אשה מעדיפה לחיות בשניים מאשר לבד. לחזקה זו אין כל קשר עם הסטטוס החברתי והפוליטי של האשה בזמן העתיק. אין החזקה בנויה על גורמים סוציולוגיים. זהו פסוק בבראשית: 'אל אישך תשוקתך'. זו היא קללה מטפיזית מוטבעת בשורש האישיות הנשית. האשה - כשהיא בודדה - סובלת ללא השוואה יותר מהאיש... וזה לא ישתנה לעולם - 'כימי השמים על הארץ'. אין זו עובדה פסיכולוגית אלא עובדה אקזיסטנציאלית. אין זו תוצאה של סטטוס נחות של האשה, אלא זה מתחייב מהבחנה היסודית בין אישיות האשה ובין אישיות האיש. חיי רווקה זקנה הם הרבה יותר אומללים וטרגיים מחיי רווק זקן. זאת הייתה אמת בזמן העתיק, וזו עדיין אמת בהווה, וזו תהיה אמת גם בעוד אלף שנה מעכשיו".

רמב"ם הלכות אישות פרק ז הלכה ז

הרי את מקודשת לי בזה על מנת שאין בך מומין ונמצא בה אחד מן המומין הפוסלין בנשים אינה מקודשת, נמצא בה מום אחר חוץ מאותן המומין אף על פי שאמר מקפיד אני אפילו על זה הרי זו מקודשת. ומה הן המומין הפוסלין בנשים, כל המומין הפוסלין בכהנים פוסלין בנשים, ובהלכות ביאת המקדש יתבארו כל מומי הכהנים, ויתר עליהן בנשים ריח הרע וזיעה וריח הפה וקול עבה, ודדין גסין מחברותיה טפח, וטפח בין דד לדד, ונשיכת כלב ונעשה המקום צלקת, ושומא שעל הפדחת אפילו היתה קטנה ביותר ואפילו קרובה משער ראשה ואף על פי שאין בה שיער, וזו היא השומא שיתירה אשה על הכהנים. אבל אם היתה שומא שיש בה שיער בשאר הפנים או שומא גדולה כאיסור אף על פי שאין בה שיער הרי זה מום בין בכהנים בין בנשים.

רמב"ם הלכות אישות פרק ז הלכה ט

קידשה על מנת שאין בה מומין והיו בה מומין והלכה אצל רופא וריפא אותה אינה מקודשת, אבל אם התנה האיש שאין עליו נדרים ושאלו בו מומין והיו עליו נדרים והיו בו מומין והלך אצל חכם והתירו אצל רופא וריפאו הרי זו מקודשת שאין לאיש גנאי במומין שכבר נרפאו ואין האשה מקפדת על זאת.